

2023 Eğitim Vizyonu belgesindeki teftiş ve kurumsal rehberlik hizmetleri hedeflerinin ilgili yönetmelikler bağlamında gerçekleşme durumu

Koray Kaçar¹

Öz: Bu çalışmanın amacı MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesinde yer alan Teftiş ve Kurumsal Rehberlik hedeflerinin yürürlükteki Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği ile Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği'nde yer alan hükümler bağlamında gerçekleşip gerçekleşmediğinin incelenmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada ilgili vizyon belgesi ile yönetmeliklere resmi internet adreslerinden ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda eğitim çalışanlarına rehberlik hizmetlerinin sunulması ve rehberlik hizmetleri esnasında toplanan verilerin paydaşlarla paylaşılması hedefine ulaşıldığı; ancak rehberlik ve soruşturma görevlerinin ayrılması hedefi ile ihtisaslaşmış kurumsal rehberlik faaliyetinin gerçekleşmesi hedefine ulaşamadığı; rehberlik faaliyetinin il ve ilçe düzeyinde yapılması hedefinin ise kısmen gerçekleştiği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda müfettişlerin rehberlik ve soruşturma rollerinin ayrılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 2023 eğitim vizyonu belgesi, teftiş, kurumsal rehberlik.

Status of realization of the inspection and institutional guidance services targets in the 2023 Education Vision document in the context of relevant regulations

Abstract: The purpose of this study is to examine whether the Inspection and Institutional Guidance targets included in the MEB 2023 Education Vision Document have been realized in the context of the provisions in the current Ministry of National Education Education Inspectors Regulation and the Ministry of National Education Inspection Board Regulation. In the study conducted using the document analysis method, which is one of the qualitative research methods, the relevant vision document and regulations were accessed from official internet addresses. As a result of the study, it was concluded that the goal of providing guidance services to education workers and sharing the data collected during guidance services with stakeholders was achieved; however, the goal of separating guidance and investigation duties and realizing specialized institutional guidance activities could not be achieved; the goal of conducting guidance activities at the provincial and district levels was partially realized. In this context, it was suggested that the guidance and investigation roles of inspectors be separated.

Keywords: 2023 Education vision document, inspection, corporate guidance.

Okul Yönetimi Dergisi
School Administration Journal
e-ISSN: 2822-4221

Derleme Makalesi
Review Article

Okul Yöneticileri Derneği

¹ Sorumlu Yazar: Eğitim Müfettiş Yardımcısı, MEB, koray_kacar22@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-0258-0016

Atıf/Cite: Kaçar, K. (2025). 2023 Eğitim vizyonu belgesindeki teftiş ve kurumsal rehberlik hizmetleri hedeflerinin ilgili yönetmelikler bağlamında gerçekleşme durumu. *Okul Yönetimi Dergisi*, 5(1), 83-96.

Gönderim/Submitted 2 Nis/Apr 2025 Kabul/Accepted 3 Haz/Jun 2025- Yayın/Published 25 Haz/Jun 2025

Giriş

Sürekli değişen ve gelişen yaşam koşulları eğitime yönelik bakış açısında da değişimi beraberinde getirmektedir. Eğitime yönelik bakış açısı ve yaklaşımlardaki değişimler öğrenme ve öğretme süreçlerini de doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla nesillerin bu değişimler temel alınarak eğitilmeleri ve yetiştirilmeleri gerekmektedir (Harari, 2018). Eğitim kurumlarının toplumların geleceğe yönelik ihtiyaçlarını belirleme ve bu ihtiyaçlara çözümler bulma konusunda önemli görevleri bulunmaktadır (Yılmaz vd., 2021). Eğitim kurumları başarılarını bireyleri ve toplumları geleceğe hazırlama becerileri ile ortaya koyarlar. Benzer şekilde başarılı eğitim yönetimi de geleceğe yönelik doğru öngörülerde bulunabilme ve gerçekçi bir vizyon ortaya koyabilme ile ortaya çıkmaktadır. Eğitim kurumları için başarının, sürdürülebilirliğin ve hedeflere ulaşabilmenin şartı ortaya koydukları vizyonun geleceğe yönelik gerçekçiliğidir. Vizyon hedeflerinin ulaşılabilir olmalarının yanı sıra hayata geçirilmeleri de başarı için önemli bir kısıttır. Keza vizyon, kurumların gelecekte var olup olamayacakları ile yakından ilgilidir (Ertürk, 2020). Bu doğrultuda, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2018 yılında yayımlanan 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde de eğitimde niteliği arttırmak için dönüşüm ve kalite hedeflenmektedir (Kırnık ve Altunkaynak, 2022). Belgenin eğitimde var olan dönüşüm ve gelişim ihtiyacı nedeniyle gündeme geldiği ve temel amacının gelişen dünyanın beceri ve yeterliklere sahip, insanlığın menfaatine çalışan, bilime ve kültüre değer veren, ahlaklı bireyler yetiştirmek olduğu belirtilmiştir (Ayanoglu vd., 2021). MEB 2023 Eğitim Vizyon Belgesi, gerçekleştirilmesi planlanan değişim ile ilgili bir yol haritası çizmesi ve çağın ihtiyaç duyduğu insan ve toplumu tanımlaması sebebiyle eğitim sistemine yol gösterici bir özelliكتedir (Taş, 2018). 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi içerisinde eğitim felsefesi, temel politika, içerik ve uygulama, okul gelişim modeli ile veriye dayalı bir yönetim sisteminin oluşturulması, ölçme değerlendirme, insan kaynaklarının geliştirilmesi, okulların finansmanı, teftiş sistemi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, özel eğitim, özel yetenek, yabancı dil eğitimi, öğrenme süreçlerinde dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm bölümleri bulunmaktadır. Son bölümde ise okul öncesi, temel eğitim, ortaöğretim, fen ve sosyal bilimler liseleri, imam hatip ortaokulları ve liseleri, özel eğitim ve hayat boyu öğrenmeye yönelik hedefler bulunmaktadır (MEB, 2018).

2023 Eğitim Vizyonu Belgesi eğitimde var olan sorunları ele alması sebebiyle büyük bir heyecan yaratmıştır (Ertürk, 2020). 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nin çağın gerekleri ile donatılmış bireylerin yetişmesine vurgu yapması (Hamarat ve Arkan, 2018), eğitim sisteminde köklü bir değişiklik ve değişimi hedeflemesi (Han ve Elçiçek, 2021), insan merkezli eğitim anlayışı, üretkenlik, beceri temelli eğitimi benimsemesi (Solak ve Karataş, 2020) gibi yönleriyle oldukça olumlu karşılanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin büyük oranda 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi hakkında olumlu görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir (Doğan, 2019). Öte yandan, öğretmenlerin 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nin verimliliği açısından olumlu değerlendirenlerin yanı sıra uygulanabilirliği konusunda şüphe yaşadıkları (Köç ve Ünal, 2018), öğretmenlerin vizyon belgesinde belirtilen hedefleri destekledikleri ancak ikili eğitimin tümüyle kaldırılması gibi bazı hedeflere yönelik desteğin az olduğu (Aktay vd., 2020), öğretmenlik mesleğine ilişkin politikaların gerçekleşmesi hususunda şüphelerinin olduğu (Demirci, 2020; Boncuk, 2020) da araştırmalarda ortaya çıkmıştır.

Yayımlandığı günden itibaren MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi içerik olarak pek çok akademik çalışmaya konu olmuştur. 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nin temel eğitim kurumlarında uygulanabilirliği (Kırnık ve Altunkaynak, 2022), John Dewey tarafından hazırlanan Türkiye Maarifi Hakkında Raporu ile benzerliği (Dayıoğlu vd., 2020), rehberlik alanına getirdiği çözüm önerileri (Doğan ve Özkan, 2022), eğitim yönetimine getirdiği yenilikler (Ertürk, 2020; Han ve Elçiçek, 2021), dijital dönüşüm hedefleri (Karaca ve Karaca, 2021) ve imam hatip ortaokulları ve imam hatip liseleri ile ilgili hedefleri (Yılmaz vd., 2021) noktalarında bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca Vizyon Belgesi'ne yönelik öğretmen ve idareci görüşlerinin incelendiği (Eryılmaz ve Hamedoğlu, 2021) ve Vizyon Belgesi hakkında yapılan çalışmaların bibliometrik bir analiz yapıldığı (Ayanoglu vd., 2021) da görülmüştür.

Yukarıda belirtilen çalışmalarda ele alınan MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'ndeki Teftiş ve Kurumsal Rehberlik Hizmetleri bölümü “teftiş ve kurumsal rehberlik hizmetlerinin yapılandırılması” hedefinden oluşmaktadır (MEB, 2018, s.2). Bu bağlamda, Vizyon Belgesinde;

“Teftiş sistemimizde inceleme, araştırma ve soruşturma ile kurumsal rehberlik bileşenleri ayrılarak iki ayrı uzmanlık alanı oluşturulacaktır. Bakanlık müfettişlerine eğitim politika ve uygulamalarındaki uyumun sağlanması, izlenmesi ve raporlaştırılmasına ilişkin yeni bir rol verilecektir. Teftiş sistemimizde rehberlik işlevi, Okul Gelişim Modeli'ne paralel olarak yapılandırılacaktır.” (MEB, 2018, s.49)

ifadeleri yer almaktadır. Vizyon Belgesi'nde kendisine müstakil bir bölüm ayrılan denetim, sistemin girdi, işlem ve çıktı süreçleri hakkında bilgi toplayan ve bu bilgiler ışığında sistemin kendini gerçekleştirmesini ve geliştirmesini sağlayan bir yapıdır (Eyi, 2006). Eğitim denetimi de eğitim ve öğretim faaliyetinin kalitesinin artmasını sağlama ve hedeflere ulaşılma düzeyini belirleme şeklinde

tanımlanabilir (Göl, 2021). Denetim durum saptama, değerlendirme, düzeltme ve geliştirmeden oluşan bir döngüdür ve bu bağlamda eğitim denetimi eğitim sisteminin, derslerin, okulun, kullanılan yöntem ve tekniklerin, eğitim materyallerinin, ölçme ve değerlendirme yönteminin, öğretmen yeterliliğinin, okul ve çevre ilişkilerinin, eğitimde görevli iş görenlerin durumu belirlemeyi, değerlendirmeyi ve gelişimlerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır (Gökçe, 1994). Öte yandan, kontrol ve raporlamaya dayalı, hiyerarşik bir yapıda bulunan ve durum saptamayla sınırlı olan klasik denetimden (Başar, 2000) farklı olarak çağdaş denetimde eşitlik, ortak karar verme, işbirliği, yansıtıcı dinleme ve öz değerlendirme gibi özellikler öne çıkmaktadır (Glanz, 2000). Denetimin amacına göre farklılık gösteren ve her birinin kendine has özellikleri bulunan çağdaş denetim modellerinin belli başlıları ise bilimsel denetim, sanatsal denetim, öğretimsel denetim, klinik denetim, gelişimsel denetim, farklılaştırılmış denetim, yöneylem araştırması, emsal denetim, portfolyo denetimi ve kılavuz denetimi olarak sayılabilir (Karakuş, 2010; Aydın, 2022; Arslan ve Ateş, 2024).

Bununla birlikte, MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde yer alan teftiş ve rehberlik hizmetleri hedeflerinde rehberlik faaliyetleri öne çıkmaktadır. Bu hedef teftiş ve rehberlik alanında amaçlanan en önemli değişikliklerden biridir. Teftiş sisteminde rehberlik ve denetim fonksiyonlarının ayrılması ve rehberliğin ayrı bir uzmanlık alanı olması denetim sisteminde dile getirilen bir husustur (Özmen ve Yasan, 2007). Denetim rolü ile rehberlik rolü birbirinden ayrılarak eğitim kurumlarında denetim ve kontrolden ziyade rehberliğe ve eğitimin geliştirilmesine öncelik tanınması gerekmektedir. (Memduhoğlu ve Zengin, 2012). Bu sayede müfettişlere yönelik olumsuz imajın da önüne geçilebilecektir (Kel ve Akın, 2021). Ayrıca öğretmenin gelişiminin sağlanması denetimin asıl amacı olmalı ve diğer denetim faaliyetlerinden önce gelmelidir (Sergiovanni and Starratt, 2002). Bu durum denetim elemanlarının hem öğretmenlik özel alan bilgisine hâkim olmasını hem de pedagojide yaşanan gelişim ve değişimleri yakından takip etmesini gerektirmektedir (Sullivan and Glanz, 2000).

Diğer yandan, denetim sürecinde öğrenme çıktılarında yüksek standartları yakalamak ve eğitimin kalitesini yükseltmek hedeflenmelidir (Department of Education, 2022). Bu doğrultuda hayata geçirilen denetim, okulun gelişimine rehberlik etmekte ve önemli katkılar sunmaktadır (Quintelier vd., 2018). Denetim elemanlarının dönütleri öğretmenlerin mesleki gelişimlerine olumlu katkılar sunmakta ve onların motivasyonlarını arttırmaktadır (Esia-Donkoh and Ofosu-Dwamena, 2014). Bunun yanı sıra denetim elemanlarının planlama, müfredat geliştirme ve uygulama, müfredatın iyileştirilmesi, gözlem, araştırma ve program değerlendirme gibi yetilere sahip olması gerekmektedir (Pajak, 1989). Bu sayede denetim elemanlarının planlamadan değerlendirmeye kadar eğitimin her alanında aktif olarak bulunmaları ve denetim rolünden ziyade geliştirici bir rehberlik görevlerinin olması hedeflenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde ifade edilen Teftiş ve Kurumsal Rehberlik Hizmetleri hedeflerinin gerçekleşme düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. İlgili Vizyon Belgesi 2018 yılında yayımlanmışken şu anda yürürlükte olan Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği 2022 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği ise 2023 yılında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla zikredilen yönetmeliklerin ilgili vizyon belgesindeki hedefleri gerçekleştirmeleri beklenmektedir. Sonuç olarak bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği (2022) ile Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği'ni (2023) MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi Teftiş ve Kurumsal Rehberlik Hizmetleri bölümündeki hedefler çerçevesinde incelemeyi ve bu hedeflerin ilgili yönetmeliklerde yer alan hükümlere göre gerçekleşip gerçekleşmediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın Önemi

MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi üzerine bugüne kadar yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır (Dayıoğlu vd., 2020; Ertürk, 2020; Han ve Elçiçek, 2021; Yılmaz vd., 2021; Eryılmaz ve Hamedoğlu, 2021; Kırnık ve Altınkaynak, 2022; Doğan ve Özkan, 2022). Ancak vizyon belgesindeki hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediği üzerine çok az çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Örneğin MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi ile Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği'ni incelenmiş ve kamu okullarına müdür görevlendirme mevzuatının Vizyon Belgesinde belirtilen hedeflere uymadığını tespit edilmiştir (Duman, 2021). Benzer şekilde Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'ndeki on bir hedef çerçevesinde incelenmiş ve sadece beş hedefin gerçekleştiğini anlaşılmıştır (Karaca vd., 2021). Öte yandan, MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde yer alan hedefler ile 11. Kalkınma Planı'ndaki eğitim hedeflerinin büyük oranda birbirleri ile örtüştüğü görülmüştür (Topal, 2021). Dolayısıyla MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde belirtilen hedeflerin ne derece gerçekleştirildiği, uygulamaya konulduktan sonra ne gibi sonuçlarla karşılaştığı üzerine sınırlı çalışma bulunmaktadır. Oysa ortaya konulan vizyon belgesindeki hedeflerin gerçekliği, uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği açısından değerlendirmelerin daha fazla ve ayrıntılı yapılması halen ihtiyaç bulunmaktadır. Bu değerlendirmeler daha sonraki dönemlerde ilan edilmesi muhtemel hedeflerin gerçekliği ve uygulanabilirliği açısından yol gösterici nitelik taşıyacaktır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama yöntemlerinden biri olan doküman analizi var olan kayıt ve belgelerin incelenerek veri toplanması yöntemidir (Karasar 2014). Diğer bir deyişle, doküman analizi dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analiz edilmesidir (O'leary, 2017). Ayrıca, dokümanlara bakılarak ayrıntılı bilgi elde edilmesi bakımından oldukça önemli bir yöntemdir (Travers, 2001). Çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği (2022) ile Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği'ni (2023) MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi Teftiş ve Kurumsal Rehberlik Hizmetleri bölümündeki hedefler çerçevesinde incelenesi ve analiz edilmesi hedeflendiği için doküman analizi yöntemi tercih edilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılması sebebiyle ikincil yazılı dokümanlardan yararlanılmıştır. İkincil veri kaynağı olarak Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi ile Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği ve Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği kullanılmıştır. İlgili vizyon belgesine (<https://baklan.meb.gov.tr/www/meb-2023-vizyon-belgesi/icerik/330>) internet adresinden, mezkûr yönetmeliklere ise (<https://www.mevzuat.gov.tr/>) internet adresinden ulaşılmıştır. MEB 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nin Teftiş ve Kurumsal Rehberlik Hizmetleri başlığında yer alan hedefler ile Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği'nin Eğitim Müfettişleri ve Eğitim Müfettiş Yardımcılarının Görev ve Yetkileri başlıklı sekizinci bölümündeki 53.maddesi; Rehberlik ve Denetim, İzleme ve Değerlendirme, İnceleme, Soruşturma Faaliyetleri ve Raporlama başlıklı onuncu bölümündeki 63., 64., 65., 66., 68.maddeleri ve MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği'nin Müfettiş ve Müfettiş Yardımcılarının Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Yükümlülükler başlıklı altıncı bölümünde yer alan 42., maddesi; Faaliyetler ve Raporlama Başlıklı yedinci bölümündeki 56., 57., 58., 59., 61. maddeleri karşılaştırılarak incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilere veri toplama sürecinde açık adresleri üzerinden erişilen internet adreslerinden ulaşılmıştır. Buna göre doküman analizi yöntemi uygun dokümana ulaşma adımı ile başlamaktadır (Forster, 1994; Merriam, 2009) ve ölçüt belirleme, veri toplama, analiz alanlarını belirleme, kodlama, doğrulama ve analiz etme süreçleri ile devam etmektedir (Altheide, 1996). Doküman analizi yöntemi sosyal bilimlerde hem diğer araştırma yöntemleri için tamamlayıcı bir yöntem hem de bağımsız bir yöntem olarak güvenle kullanılabilir (Mogalakwe, 2006; Saldana, 2011).

Mevcut çalışmada da MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'ndeki Teftiş ve Kurumsal Rehberlik Hizmetleri başlığı altında yer alan hedefler ile yürürlükte bulunan yönetmeliklerdeki ilgili maddeler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. İlgili vizyon belgesinde belirtilen hedefler ile bahsi geçen yönetmeliklerde müfettişlerin görev, yetki ve sorumluluklarının belirtildiği maddeler ve rehberlik, denetim, izleme, değerlendirme, inceleme ve soruşturma faaliyetlerinin tanımlandığı ve belirlendiği maddeler karşılaştırılmıştır. Vizyon belgesindeki hedefleri ile yönetmelik maddeleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar tespit edilerek analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Bulgular

Çalışmada incelenen MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi Teftiş ve Kurumsal Rehberlik Hizmetleri başlığı altında yer alan dört hedeften ilki "Teftiş sistemimizin kurumsal rehberlik ile inceleme, araştırma ve soruşturma bileşenleri ayrılıp okul gelişimine yönelik kurumsal rehberlik, özel bir uzmanlık alanı olarak yapılandırılacaktır." (MEB, 2018, s.50) şeklinde ifade edilmiştir. İlgili hedeften anlaşılacağı üzere 2023 yılına kadar teftiş sisteminde rehberlik faaliyeti ile araştırma, inceleme ve soruşturma faaliyetlerinin birbirlerinden ayrılması planlanmıştır. Ayrıca kurumsal rehberliğin ayrı bir uzmanlık alanı olarak tesis edilmesi amaçlanmıştır. Bu hedef aslında alanda öteden beri dile getirilmektedir. Memduhoğlu (2012) eğitim ve öğretim faaliyetlerini geliştirmeyi hedefleyen, rehberlik esaslı bir eğitim denetimi sisteminin geliştirilebilmesi için sistem ve zihniyet değişikliğine işaret ederken Demirkasımoğlu (2011) çalışmasında incelediği ülkeler içinde sadece Türkiye'de müfettişlerin denetim ve rehberlik görevlerine ek olarak soruşturma görevinin de olduğunu ortaya koymuştur. Etkili bir rehberlik için teftiş kurumunun soruşturma, teftiş ve rehberlik faaliyetlerinin ayrı olduğu birimler şeklinde yeniden teşkilatlandırılması gerekmektedir (Korkmaz ve Özdoğan, 2005). Öte yandan, 01.03.2022 tarihli ve 31765 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği'nin 53.maddesinin 1.fıkrasının (a) bendinde "İldeki her derece ve türden resmî ve özel örgün ve yaygın eğitim kurumları ile özel öğrenci barınma hizmetleri kurumlarının rehberlik, iş başında yetiştirme, denetim, izleme ve değerlendirme, araştırma, inceleme, soruşturma ve ön inceleme çalışmalarını yapmak." (s.12) hükmü ile (b) bendinde "Rehberlik, denetim,

izleme ve değerlendirme, inceleme, soruşturma, ön inceleme çalışmaları neticesinde düzenleyecekleri raporları çalışmaların tamamlanmasından sonra en geç yirmi gün, kapsamlı işlerde ise verilen ek süre içinde eğitim müfettişleri başkanlığına teslim etmek” (s.13) hükmü yer almaktadır. Eğitim müfettişleri ve müfettiş yardımcılarının görevlerinin belirtildiği ilgili hükümlere bakıldığında müfettişlerin rehberlik, denetim, inceleme, soruşturma, ön inceleme, iş başında yetiştirme gibi pek çok görevlerinin olduğu görülmektedir. Ayrıca ilgili maddeler rehberlik ve soruşturma görevlerini aynı maddede belirterek herhangi bir görev ayrımını ya da uzmanlaşmayı belirtmemiştir. Hâlihazırda eğitim müfettişlerinin ve eğitim müfettiş yardımcılarının rehberlik ve/veya soruşturmada uzmanlaşmalarının yerine tüm görevleri birlikte yaptıkları anlaşılmaktadır. Müfettişlere denetleme ve soruşturmanın yanı sıra araştırma, rehberlik gibi görevlerin verilmesi ve bu çalışmaların da sınırlı kalması müfettişlerin yaşadıkları temel sorunlardır (Taymaz, 1995). Her ne kadar mezkûr yönetmeliğin 45.maddesinin 2.fıkrasında “Grupların araştırma, inceleme, soruşturma ve ön inceleme ile rehberlik ve denetim bileşenlerine göre oluşturulması esastır. Ancak yeterli sayıda eğitim müfettişi olmayan illerde grupların oluşturulmasında bileşen ayrımı yapılmayabilir.” ifadesi yer alsa da ilgili maddeden rehberlik ve denetim ile inceleme, soruşturma ve ön inceleme grupların ayrılması esas olmakla beraber kesin bir zorunluluk ifade etmediği sonucu çıkarılabilir. Denetim ve inceleme bileşenlerine göre ayırım yönetmelik gereği istenen bir husus olmakla birlikte gerçekleşmesi için hem bir zorunluluk bulunmamakta hem de gerçekleşmesi için yeterli sayıda müfettişin bulunması gerekmektedir. Benzer şekilde, 11.04.2023 tarihli ve 32160 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği’nin 43.maddesinin 1.fıkrasının (b) bendinde yer alan “Rehberlik, denetim, inceleme, soruşturma çalışmaları neticesinde düzenleyecekleri raporları en geç yirmi gün, kapsamlı işlerde ise verilen ek süre içinde tamamlamak.” (s.15) hükmü yer almaktadır. İlgili yönetmelikte de aynı şekilde rehberlik, denetim, inceleme ve soruşturma görevleri birlikte sayılarak herhangi bir ayırmadan ya da uzmanlıktan bahsedilmemektedir. Bu durum müfettişlerin aynı anda pek çok role bürünmesine ve görev yapmasına sebep olmaktadır. Denetimin bünyesinde rehberlik, inceleme ve soruşturma gibi farklı faaliyet alanlarının olması müfettişlerin iş yaşamında zorluklara neden olmaktadır (Döş ve Kayran, 20213). Sonuç olarak, eğitim denetimi ile ilgili olarak yürürlükteki mevzuat hükümleri incelendiğinde ilgili vizyon belgesinde yer alan denetim elemanlarının rehberlik ile inceleme ve soruşturma alanlarının ayrılarak rehberlik rolünde uzmanlaşmaya gidileceği hedefinin gerçekleşmediği görülmektedir. Dolayısıyla MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi’nin duyurulduğu 2018 yılından sonra 2022 ve 2023 yıllarında yürürlüğe giren iki yönetmelikte de vizyon belgesinde hedeflenen denetim elemanlarının farklı alanlarda uzmanlaşması hedefinin gerçekleşmediği söylenebilir.

Mevcut çalışmaya esas olarak incelenen vizyon belgesinin teftiş ve kurumsal rehberlik hizmetlerinin ikinci maddesinde;

“Teftiş süreci ve müfettişlik rolleri, öğretmen ve okullarımızın ihtiyaç duyduğu rehberlik hizmetlerini sunmak üzere yeniden yapılandırılacaktır. Bu süreçte Millî Eğitim Bakanlığı müfettişleri araştırma, inceleme ve soruşturma görevlerinin yanında; yerinde yaptıkları yapılandırılmış gözlemler, paydaşların görüşleri, yapılandırılmış veri toplama araçlarıyla ve elde ettikleri verilerle oluşturdukları analiz raporlarını, doğrudan okula ve Millî Eğitim Bakanlığına sunacaklardır. Bu raporlar, gelişim odaklı tüm paydaşlar ve ilgili birimlerle paylaşılacak, sadece hata ve eksiklik tespiti olarak değil, gelişimsel veri olarak da hizmet sunacaktır.” (MEB, 2018, s.50)

hedefinin yer aldığı görülmektedir. Denetim raporları denetimin bir sonucu değil, sürecin bir parçasıdır (Field, Greensteet, Kusel and Parsons, 1998). Denetim raporlarının okulun gelişimine katkı sundukları (Güzel, Arslan ve Atekin, 2020) gibi bu raporlar öğretmenlerin mesleki yaşamları üzerinde olumsuzluklara da neden olabilmektedirler (Case, Case and Catling, 2000). Yürürlükteki mevzuat açısından incelendiğinde; MEB Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’nin 63.maddesinin 2. fıkrasında rehberlik ve denetim faaliyetlerinin birlikte yapılmasının esas olduğu belirtilmektedir. Denetim faaliyetinin sadece mevcut durumla ilgili olmak yerine geleceğe yönelik olarak yapılması (Kılıç, Aslanargun ve Aslaner, 2013) denetimi geliştirici, katılımcı, yapılandırıcı ve gelişimci bir özelliğe kavuşturmaktadır (Treslan, 2008). Ayrıca ilgili yönetmeliğin 63. Maddesinin 3.fıkrasında;

- “(3) Rehberlik ve denetim faaliyetleri;
- a) Öğretim programlarında yer alan kazanımlara ulaşma düzeyini en üst seviyeye çıkaracak nitelikte olmalıdır,
 - b) Bireysel ve kurumsal farklılıklar ile çevresel faktörleri dikkate almalıdır,
 - c) Yol gösterici ve önleyici rehberliği öne çıkararak düzeltmeyi, iyileştirmeyi, geliştirmeyi ve kurumsal gelişimi esas almalıdır,
 - ç) İyi uygulama örneklerini yaygınlaştırmalıdır,
 - d) Sistemin risk alanlarının belirlenmesini ve giderilmesini sağlamalıdır,
 - e) Usulsüzlük ve yolsuzlukları önlemelidir,

- f) Açık, şeffaf, eşit, demokratik, bütüncül, güvenilir ve tarafsız olmalıdır,
- g) İş birliğini ve katılımı içermelidir,
- ğ) Başarıyı ön plana çıkarmalı, teşvik etmeli ve ödüllendirmelidir,
- h) Bilimsel ve objektif esaslara dayalı olmalıdır,
- ı) Etkili, ekonomik ve verimli olmalıdır.”(s.21)

hususlarının yer aldığı görülmektedir. İlgili yönetmelik maddesi MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi’ndeki hedef ile uyumlu bir şekilde rehberlik ve denetimin kazanımlara ulaşmayı sağlama, bireysel ve kurumsal farklılıkları dikkate alma, iyi örnekleri yaygınlaştırma, önleyici, açık ve şeffaf, katılımcı, teşvik edici, bilimsel ve verimli olması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca ilgili yönetmelik maddesinin 4.fıkrasında “Rehberlik ve denetim faaliyetlerinde kurumlarca yapılan öz değerlendirme bulguları da dikkate alınır.” (s.2) hükmü de yer almaktadır. Bu madde ile denetim ve rehberlik faaliyetlerinin sadece denetim elemanlarının gözlemleri ile sınırlı kalmayacağı, okul ve kurumlarca yerine getirilen öz değerlendirme sonuçlarıyla birlikte değerlendirileceği anlaşılmaktadır. Benzer şekilde ilgili yönetmeliğin 64. maddesinin 1.fıkrasında Milli Eğitim Bakanlığı’nın faaliyet alanına giren tüm eğitim kurumlarına ve kişilere rehberlik yapılacağı kayıt altına alınmışken 2.fıkrasında önleyici rehberlik, düzeltici ve iyileştirici rehberlik ile geliştirici rehberlik faaliyetleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. 3.fıkarda rehberlik faaliyetinin kurumsal gelişimin ön planda tutularak yapılacağı belirtilmiştir. 4.fıkarda ise ilgili hedefte belirtildiği gibi rehberlik ve denetim raporlarının ilgili kurum ve kişilere iletileceği kararlaştırılmıştır. İlgili yönetmelik maddesinde müfettişlerin rehberlik ve denetim görevlerine vurgu yapılmıştır. Eğitim müfettişlerinin en önemli görevi eğitimin kalitesini arttırmak için öğretmene rehberlik yapmaktır (Karagözoğlu, 1977). Öğretmenler, müfettişleri bir rehber olarak görebilmeli ve gerektiğinde yardım almaktan çekinmemelidir (Köroğlu ve Oğuz, 2011). Ayrıca mezkûr yönetmeliğin 65.maddesin 1. fıkrasında denetim hizmetinin bakanlığa bağlı tüm kurumları kapsadığı ifade edilmiştir. 2.fıkarda ise denetim süreç, sonuç, performans, sistem, mali, uygunluk, tematik, personel, yerindelik, ders ve öz denetim olmak üzere her bentte ayrı ayrı tanımlanmıştır. 4.fıkarda denetimin kurumsal gelişimi ön planda tutarak sistematik ve sürekli olacağı vurgulanmıştır. 66. maddede eğitim kurumlarının ve faaliyetlerinin sistematik olarak izlenip dönemsel olarak değerlendirileceği ve değerlendirme raporlarının sunulacağı makam bildirilmiştir. 68. maddede ise rehberlik ve denetim faaliyetleri sonucunda hazırlanacak rapor türleri belirtilmektedir. Denetim, eğitimin kalitesini ve başarıyı arttırmak için öğretmenlerin öğretimsel diyaloga katılma sürecidir (Sullivan and Glanz, 2000). Mevzuattaki hükme uygun olarak çağdaş denetim yaklaşımları denetimi anlık bir durum tespitinden öte gelişimsel bir süreç olarak öğretmenlerin profesyonel yaşamları boyunca devam eden, sürekli öğrenme ve kendini geliştirme çabalarını destekleyen ve onları isteklendirecek bir faaliyet olarak tanımlamaktadır (Karakuş, 2010). Aynı maddenin devamında yer alan fıkralarda;

“(7) Denetimlerde, sunulan hizmetlerin süreç ve sonuçlarının mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans kriterlerine ve kalite standartlarına göre analiz edilmesi, karşılaştırılması ve ölçülmesi, kanıtlara dayalı olarak değerlendirilmesi esastır.

(8) Denetimlerde, öğretim kalitesine, bunun öğrenme ve ilerlemeye olan etkilerine yönelik kanıtlar toplanır. Öğrenci, öğretmen ve yöneticiler ile gerekli görüldüğünde velilerle görüşmeler yapılabilir.

(9) Denetimlerde, kurumlarca yapılan öz değerlendirmeler ile önceki denetimler sonucunda getirilen önerilere göre hazırlanan gelişim planlarının uygulama durumu ve öğrencilerin öğretim programlarındaki kazanımlara ulaşma durumu ile kurum gelişimlerinin değerlendirilmesi esastır.

(10) Denetim grubunca kurumla ilgili çalışmalar tamamlandıktan sonra kurumla ilgili bulgular okul yöneticileri, öğretmenler ve diğer personel ile paylaşılır.” (s.23).

hükümleri yer almaktadır. İlgili yönetmelik hükümleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde denetimin somut ölçütlere göre yapılması, eğitimin tüm paydaşlarıyla koordineli çalışılması, öz değerlendirmeler ve önceki değerlendirmeler ile bir bütün olarak sürecin takip edilmesi ve sonucun tüm paydaşlar ile paylaşıldığı şeffaf bir süreç olarak gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca, 68. maddede rehberlik ve denetim raporlarının neler olduğu ve nasıl hazırlanmaları gerektiği ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır. Bu yönüyle ele alındığında MEB Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’nin 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi’nde teftiş ve kurumsal rehberlik ile ilgili hedefe uygun olduğu yorumu yapılabilir. Benzer şekilde MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği’nin 56. maddesinin 2. fıkrasında da “rehberlik ve denetim faaliyetlerinin birlikte yapılması esastır.” (s. 19) hükmü yer almaktadır. Bu yönetmelikte de rehberlik ve denetimin birlikte yapılmasının esas olduğu vurgulanmaktadır. MEB Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’ne benzer şekilde MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği’nde;

“(3) Rehberlik ve denetim faaliyetleri;

a) Bakanlığın plan ve program hedeflerine ulaşma ve politikalarının uygulanma durumunu ortaya koyacak nitelikte olmalıdır.

- b) Öğretim programlarında yer alan kazanımlara ulaşma düzeyini en üst seviyeye çıkaracak nitelikte olmalıdır.
- c) Bireysel ve kurumsal farklılıklar ile çevresel faktörleri dikkate almalıdır.
- ç) Yol gösterici ve önleyici rehberliği öne çıkararak düzeltmeyi, iyileştirmeyi, geliştirmeyi ve kurumsal gelişimi esas almalıdır.
- d) İyi uygulama örneklerini yaygınlaştırmalıdır.
- e) Sistemin risk alanlarının belirlenmesini ve giderilmesini sağlamalıdır.
- f) Usulsüzlük ve yolsuzlukları önlemelidir.
- g) Açık, şeffaf, eşit, demokratik, bütüncül, güvenilir ve tarafsız olmalıdır.
- ğ) İş birliğini ve katılımı içermelidir.
- h) Başarıyı ve performansı ön plana çıkarmalı, teşvik etmeli ve ödüllendirmelidir.
- ı) Bilimsel ve objektif esaslara dayalı olmalıdır.
- i) Etkili, ekonomik ve verimli olmalıdır.” (s.19-20)

ifadelerinin yer aldığı görülmektedir. İlgili yönetmelik maddesinden anlaşılabacağı üzere rehberlik ve denetim faaliyetleri yapıcı, tarafsız, gelişimsel özellikleri barındırıcı bir şekilde yapılacaktır. Adı geçen yönetmeliğin 57., 59. ve 61. maddelerinde tıpkı MEB Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’nde belirtilen önleyici rehberlik, iyileştirici rehberlik ve geliştirici rehberlik ile bunların özellikleri ile denetim çeşitleri ve bunlarla ilgili yapılacak raporlama türleri yer almaktadır. 58. maddesinde süreç denetimi, sonuç denetimi, performans denetimi, sistem denetimi, mali denetim, uygunluk denetimi, tematik denetim, personel denetimi, yerindelik denetimi, ders denetimi ve öz değerlendirme ile bu denetim faaliyetlerinin amacı, süresi, yararlanılacak materyaller gibi açıklayıcı özellikler bulunmaktadır. 59. maddede sistematik ve dönemsel değerlendirmeden ve raporların sunulacağı makam belirtilmektedir. 61. maddede ise denetim türlerine göre hazırlanacak rehberlik ve denetim raporlarını açıklamaktadır. Sonuç olarak iki yönetmelikte de aynı rehberlik ve denetim amaçları, çeşitleri, yöntemi ve raporlama çeşitleri yer almaktadır. Neticede, yürürlükteki mevzuat maddelerinin MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi’nde hedef olarak belirlenen eğitim paydaşlarının ihtiyaç duyduğu rehberlik hizmetlerinin sunulması; müfettişlerin yerinde yaptıkları yapılandırılmış gözlemler, paydaşların görüşleri, yapılandırılmış veri toplama araçları vasıtasıyla elde ettikleri veriler esas alınarak raporların oluşturulması; bu raporların, gelişim odaklı tüm paydaşlar ve ilgili birimlerle paylaşılması; sadece hata ve eksiklik tespiti olarak değil, gelişimsel veri olarak da hizmet sunulması hedefinin gerçekleştiği sonucuna varılabilir. Gerçekleştirilen bu hedef ile Macnab (2004) tarafından ifade edilen hesap verilebilirlik, kontrol ve öz denetim çatışmasını giderme, okul özerkliğini artırma, denetimdeki stresi azaltma ve okul çalışanlarına destek olma gibi ilkelerin hayata geçirilmesinin amaçlandığı yorumu da yapılabilir.

2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nin teftiş ve rehberlikle ilgili hedeflerinden bir diğeri de “Okul gelişimine yönelik rehberlik bileşeni, il ve ilçe düzeyinde de yapılandırılacaktır.” (MEB, 2018, s.50) şeklinde belirtilmiştir. İlgili hedeften rehberlik ve denetim faaliyetlerinde merkezi bir anlayıştan yerleşmeye evrilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Yerelde denetim elemanlarının doğrudan eğitim sürecine yönelik rehberlik ve denetim faaliyetlerinin gerçekleştirmeleri hem iş yükünü azaltacak hem de verimliliği arttıracaktır (Taş, 2023). Müfettişlerin görev ve sorumluluklarının ayrılmasının ardından en küçük birimlere dahi etkin rehberlik hizmeti verilmesi mümkün olacaktır. Taş (2023, s.184) tarafından il, ilçe ve köy düzeyinde rehberlik ve denetim faaliyetleri ve yerel düzeydeki paydaşların da katılımıyla veri toplayıp rehberlik sürecinde kullanmak amacıyla İl/Bölge Hizmetleri Birimi’nin kurulması önerilmektedir. Konu ile ilgili olarak çalışmada kullanılan yönetmelikler incelendiğinde MEB Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’nin 65. Maddesinin 1.fıkrasında “Denetim hizmetleri, Bakanlığın taşra teşkilatına bağlı her derece ve türden resmî ve özel örgün ve yaygın eğitim kurumları ile özel öğrenci barınma hizmetleri kurumlarını kapsar. Denetim faaliyetlerinde yolsuzluk ve usulsüzlükleri önleyici, öğretim programlarında yer alan kazanımlara ulaşma düzeyini saptayıcı, iyileştirici ve geliştirici yönde katkı sağlamak esastır.” (s.16) hükmü ile 66.maddesinin 1. fıkrasındaki “Eğitim müfettişleri başkanlıklarınca illerde yürütülen eğitim, öğretim ve yönetim hizmetlerinin plan ve program hedeflerine, kalite standartları ile performans kriterlerine uygun yürütülüp yürütülmediği hususları ile öğrencilerin öğretim programlarında öngörülen kazanımlara ulaşma durumları Başkanlıkça belirlenen ilkelere göre sistematik olarak izlenir ve dönemsel olarak değerlendirilir. Her yıl ağustos ayı içerisinde illerin izleme ve değerlendirme raporu hazırlanarak il millî eğitim müdürlüğüne bildirilir. Raporun bir örneği Başkanlığa gönderilir.” (s.17) hükmü bir bütün olarak değerlendirildiğinde rehberlik ve denetim faaliyetlerinin il düzeyinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. İlgili yönetmelikte vizyon belgesinde belirtilen rehberlik ve denetimin il düzeyinde planlanıp uygulanması hedefinin gerçekleştiği söylenebilir. Ancak hedeflenen faaliyetlerin ilçe düzeyinde hayata geçirilmesi ile ilgili açık bir hüküm bulunmamaktadır. Her ne kadar il içerisinde rehberlik faaliyeti ilçelerin durumları göz önüne alınarak planlanması mümkün olmakla birlikte bu durumun resmi bir yükümlülüğünün olduğu söylenemez. Dolayısıyla ilgili yönetmelik hükmünde rehberlik faaliyetlerinin il düzeyinde planlandığı ancak ilçe seviyesinde herhangi bir oluşumun olmadığı söylenebilir. İlgili hedef ile alakalı olarak MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği’nin 57.maddesinin 1.fıkrasında “Bakanlığın görev alanına giren konularda; Bakanlık personeline,

kurumlara, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilere rehberlik yapılır.” (s.19) ve 58. maddesinin 1. fıkrasında “Denetim hizmetleri, Bakanlığın görev alanına giren konularda, Bakanlığın merkez, taşra, yurt dışı teşkilatı ve Bakanlığın denetiminde hizmet yürüten tüm kurumlara ile personelini kapsar.” (s.20) hükmü yer almaktadır. MEB Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’nin aksine mezkur yönetmelikte rehberlik ve denetim faaliyetlerinin daha geniş bir sahada yapılacağı belirtilmektedir. Her ne kadar 58/1. maddede taşra teşkilatı ifadesi yer alsada herhangi bir birim belirtilmemiştir. Aynı zamanda taşra teşkilatında yapılacak faaliyet olarak rehberlik değil denetim belirtilmiştir. Sonuç olarak, 2023 MEB Vizyonu Belgesi’nde hedeflenen okul gelişimine yönelik rehberlik faaliyetinin il ve ilçe düzeyinde yapılandırılmasının MEB Eğitimi Müfettişleri Yönetmeliği sayesinde kısmen gerçekleştiği sonucuna varılabilir.

Mevcut çalışmada ele alınan son hedef “Okul ve program türlerine bağlı ihtisaslaşmış “Kurumsal Rehberlik ve Teftiş” dalları oluşturulacaktır” (MEB, 18, s.50) şeklinde yer almaktadır. Kurumsal yönetime adillik, sorumluluk, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri doğrultusunda kurum bünyesinde oluşturulup kurum çalışanlarınca gerçekleştirilen denetim iç denetim; iç denetim sonucunda oluşturulan verilerin gerçekliğinin incelenmesi de dış denetim sürecini oluşturur (Memiş, 2016). Kurumsal yönetim anlayışına göre gerçekleştirilen denetim, kurumların ve örgütlerin hesap verilebilirlik düzeyini arttırmaktadır (Ergin, Sevim ve Eliuz, 2008). Kurumsal rehberlik ve danışmanlık, kurumların tüm bileşenlerini inceleyerek eksikliklerin analizini yapmak ve bu analizler sonucu fikirler geliştirip planlamalar yapmayı amaçlamaktadır. Kurumsal rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sayesinde sadece kurumun verimliliği ve kurum çalışanlarının bağlılıkları artmakla kalmaz aynı zamanda kurumun üretkenliği ve ekip ruhu gelişir. (“Kurumsal Rehberlik”, t.y.). Benzer şekilde, MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı (2023) eğitim kurumlarında gerçekleştirilen denetim faaliyetlerini “Bakanlığın görev alanına giren konularda Bakanlık personeline, Bakanlığa bağlı resmi, özel okul ve kurumlara, gerçek ve tüzel kişiler ile gönüllü kuruluşlara faaliyetlerinde yol göstermek; programlar oluşturmak, eğitim-öğretim ile diğer çalışma ve uygulamalarda kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak, verimliliği artırmak, mevzuata uygunluğu sağlamak, eğitim-öğretim düzeyini yükseltmek ve denetim ve rehberlik çalışmalarını sırasında görevlileri bilgilendirmek, onları hizmet içinde yetiştirmek için yapılan her türlü meslekî yardım ve önerileri kapsayan hizmetler bütünüdür.” (s.3) şeklinde tanımlamaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere bakanlığın doğrudan ya da dolaylı bir şekilde ilişkili olduğu kişi, kurum ve kuruluşlara kılavuzluk yapma, program oluşturma, verimliliği artırma ve nihayetinde eğitim-öğretimin kalitesini artırma görevi bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, bünyesinde bulunan Teftiş Kurulu Başkanlığı aracılığı ile eğitim kurumlarına yönelik rehberlik ve denetim hizmetinin yerine getirmektedir. Konu ile ilgili olarak çalışmada ele alınan mevzuat incelendiğinde Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’nin 64.maddesinin 1.fıkrasında “Bakanlığın görev alanına giren konularda ve eğitim öğretim faaliyetlerinde her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarına, gönüllü kuruluşlarla gerçek ve tüzel kişilere rehberlik yapılır.” (s.15) hükmü yer almaktadır. İlgili yönetmelik maddesinden de anlaşılacağı üzere bakanlığa bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumları ile kişilere rehberlik etme görevi eğitim müfettişlerine verilmiştir. Aynı yönetmeliğin 34.maddesinin 1.fıkrasında “Eğitim müfettişlerinin Ülke genelinde dengeli dağılımının sağlanabilmesi bakımından, illerin eğitim müfettişi ihtiyacı, illerdeki okul, kurum sayıları ve program türleri ile öğretmenlerin alanları ve sayıları baz alınarak ihtisaslaşmış kurumsal rehberlik ve denetimi sağlayacak şekilde her yıl atama ve yer değiştirme dönemi öncesinde Bakanlığın görüşü alınarak Personel Genel Müdürlüğü’nün teklifi ve Bakan Onayı ile belirlenir.” (s.9) hükmü ile 45. Maddesinin 1. Fıkrasında “Kurumların bulundukları yerleşim yerlerinin coğrafi durumu, ulaşım şartları, fiziki yakınlıkları, okul, kurum sayıları ve program türleri ile öğretmenlerin alanları baz alınarak ihtisaslaşmış kurumsal rehberlik ve denetim yapılabilecek şekilde rehberlik ve denetim bölgeleri ile rehberlik ve denetim grupları oluşturulur.” (s.12) hükmü bulunmaktadır. Aynı şekilde MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği’nin 57. maddesinin 1.fıkrasında “Bakanlığın görev alanına giren konularda; Bakanlık personeline, kurumlara, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilere rehberlik yapılır.” (s.20) hükmü bulunmaktadır. Bu madde ile müfettişlerin bakanlığın görev alanındaki tüm kişi ve kurumlara rehberlik görevi verilmiştir. Ancak ilgili yönetmelik denetim elemanlarına kurumsal rehberlik ile ilgili herhangi bir görev tanımlamamıştır. Öte yandan, MEB Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği’nin 45/1. maddesi kurumsal rehberlik hizmetinin yerine getirileceğini belirtmesine rağmen rehberlik ve denetim ile ilgili maddeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde bu konuda okul ve/veya program türüne göre herhangi bir uzmanlaşmaya gidilmediği anlaşılmaktadır. Eğitimde rehberlik hizmeti kurum ve/veya program ayrımı olmadan ve alanlara göre uzmanlaşma olmadan tüm müfettişlerce verilmektedir. Netice itibarıyla, 2023 MEB Vizyonu Belgesi’ndeki okul ve program türlerine bağlı ihtisaslaşmış kurumsal rehberlik hizmetleri hedefinin gerçekleşmediği anlaşılmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Tüm sistemlerde olduğu gibi eğitim sisteminde de denetim vazgeçilmez bir unsurdur. Eğitim sisteminde önemli bir yeri olan denetim ve rehberlik faaliyeti kaçınılmaz olarak eğitim sisteminde yapısal bir dönüşümü hedefleyen MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi’nde de yer almıştır. İlgili vizyon

belgesinde Teftiş ve Kurumsal Rehberlik Hizmetleri başlığı altında dört hedef belirlenmiş olup bu hedeflere bir bütün olarak baktığında teftiş isteminde rehberlik ağırlıklı bir modelin hedeflendiği görülmektedir. 2018 yılında kamuoyuyla paylaşılan 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nden sonra 2022 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği, 2023 yılında da Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İlgili yönetmelikler bağlamında vizyon belgesindeki hedefleri ne ölçüde gerçekleştiğinin incelendiği çalışmada ilk hedef olan rehberlik hizmetinin araştırma, inceleme ve soruşturma fonksiyonlarından ayrılıp ayrı bir uzmanlık alanı oluşturulmasına ilişkin hedefin ilgili yönetmelikler bağlamında gerçekleşmediği tespit edilmiştir. Eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma iş yüklerinin fazlalığı ve önceliği sebebiyle rehberlik faaliyetine yeteri kadar önem verilememektedir (Yıldırım vd., 2012). Bu durum müfettişliğe salt muhakkiklik izlenimi vermekte ve asli görevleri olan rehberlik rollerini yerine getirmelerini engellemektedir. Sürekli olarak değişen ve gelişen eğitim yaklaşımlarının uygulanabilmesi ve tereddüt yaşanan hususların giderilmesi için eğitim çalışanları ile müfettişler arasında pozitif ilişkinin kurulması ve müfettişlerin bir rehber olarak görülmesi oldukça önemlidir. Bu doğrultuda vizyon belgesiyle hedeflendiği gibi müfettişlerin rehberlik ve soruşturma rollerini ayrılması faydalı olacaktır. Deniz (2022) tarafından da önerildiği gibi müfettişlerin farklı yetkinlikleri sebebiyle mevzuatın yeniden güncellenmesi sayesinde müfettişlerin rehberlik, denetim, inceleme ve soruşturma alanlarına ayrılarak uzmanlaşmaları sağlamalıdır. Bu sayede denetimi oluşturan değişik bileşenlerdeki uzmanlaşma denetim faaliyetinin daha etkin ve verimli gerçekleşmesini sağlayacaktır. Zira eğitim müfettişlerinin en önde gelen görevleri arasında karşılaşılan sorunların çözümünü noktasında öğretmenlere ihtiyaç duyulan yardımda bulunmak yer almaktadır (Yalçinkaya, 2002).

Vizyon Belgesindeki ikinci hedef olan eğitim çalışanlarına rehberlik hizmetlerinin sunulması; müfettişlerin mahallinde gerçekleştirdikleri gözlemler ve veri toplama araçlarıyla elde ettikleri verilere göre raporların oluşturulması ve paylaşılması; sadece hata ve eksiklik tespiti olarak değil, gelişimsel veri olarak da hizmet sunulması hedefinin ilgili yönetmelikler bağlamında gerçekleştiği sonucuna varılmıştır. Müfettişlerin geniş veri kaynaklarını bilimsel ilkeler doğrultusunda kullanmaları önemli bir hedefdir (Bülbül, 2020). Denetim sürecini bir korku unsuru olmaktan çıkarıp öğretmenlerin ihtiyaçlarına uygun bir süreç haline getirmeyi hedefleyen gelişimsel denetim yaklaşımında, müfettişler elde ettikleri veriler vasıtasıyla eğitimcilerin gelişim düzeyini analiz etmek ve buna uygun bir denetim davranışı sergilemekle görevlidir (Aydın, 2022). Gelişimsel denetim her öğretmenin ihtiyacına uygun olan ve esnek bir denetim yapılmasına olanak tanımaktadır (Glickman, 1981). Bu noktada eğitim müfettişlerinin rolü öğretmenlerin sınıf içi faaliyetlerini tanıyarak onların yüksek düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktır (İlğan, 2008). Sonuç olarak, müfettişlerin önceden belirlenmiş ve değişmez kurallar yerine denetim esnasında topladıkları verilere bağlı olarak öğretmenlerin ve diğer eğitim paydaşlarının ihtiyaçlarına yönelik rehberlik faaliyetinde bulunması kişilerin ve durumların iyileştirilmesine ve geliştirilmesi açısından önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ilgili hedefin gerçekleşmiş olması eğitimin kalitesinin artırılması açısından olumlu bir adımdır.

Çalışmada ele alınan üçüncü hedef olan rehberlik faaliyetlerinin il ve ilçe düzeyinde yapılandırılması hedefinin ilgili yönetmelikler bağlamında kısmen gerçekleştiği sonucuna varılmıştır. Denetim ve rehberlik sürecinde eğitim kurumunun bulunduğu çevrenin ve şartların göz önünde bulundurulması denetim ve rehberlik faaliyetlerinden istenen sonuca varılması açısından önemlidir (Altınok vd., 2020). Eğitim sistemi açısından yerleşme eğitim kurumlarının yönetim, finansman, program ve personelle alakalı kırtasiyecilik sıkıntılarının engellenmesini amaçlamaktadır (Kurt, 2006). McGinn ve Welsh'in de (1999) belirttiği gibi kaynakların etkili ve verimli kullanılması, karşılaşılan sorunlar ve yaşanan yenilikler hakkında bilgi sağlamak, yerleşmenin eğitim sisteminin işleyişi hakkında önemli faydaları olarak değerlendirilebilir. Ancak bu konuda dikkat edilmesi gereken husus hizmet veren kişi ve birimlerin yerel grupların etkisinin altında kalmamaları ve bunun için de yetkili ve etkili kişilerin işe koşulmasıdır (Görgülü, 2019). Denetim ve rehberlik hizmetlerinin ulusal boyut yerine il ve ilçe düzeyinde gerçekleştirilmesi sayesinde hızlı sonuçlar elde edilebilir. Ayrıca her kurumun hatta kurum içindeki öğretmenlerin farklı ihtiyaçları olabilir ve bu farklı ihtiyaçlara pratik öneriler sunulabilir. Ancak bu hedef hayata geçirilirken eğitim müfettişlerinin yerel etkilerden korunması, il ve ilçe düzeyinde etkin bir rehberlik faaliyeti gösterebilmesi için müfettiş sayısının artırılması ile ihtiyaç duyulan maddi imkân ve koşulların iyileştirilmesi sağlanmalıdır.

Çalışmada incelenen dördüncü hedef olan okul ve program türlerine bağlı ihtisaslaşmış kurumsal rehberlik ve teftiş dallarının oluşturulması hedefine ise ilgili yönetmelikler bağlamında ulaşılmadığı sonucuna varılmıştır. Eğitim kurumlarının türlerine göre değişik vizyon ve misyonları bulunmaktadır. Ayrıca ülkemizde okul öncesi eğitim kurumları ile ilköğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne tabi iken ortaöğretim kurumlarında Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği uygulanmaktadır. Öte yandan, yaygın eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'ne göre iş işlemlerini gerçekleştirmektedir. Ayrıca özel okullar da Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği hükümlerine bağlıdırlar. Özel eğitime muhtaç

bireylerin eğitim gördükleri kurumlar da Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne ve Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği'ne tabidirler. Ayrıca okullar dışında da Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı pek çok eğitim kurumu bulunmaktadır. Tüm bu eğitim kurumlarında pek çok farklı öğretim programı uygulanmaktadır. Hâlihazırda rehberlik dışında yoğun bir inceleme, soruşturma ve öninceleme görevi bulunan müfettişlerin her tür ve seviyedeki kurumlara yeterli rehberliği yapmaları oldukça güçtür. Üstelik tüm bu kurum türlerinin ihtiyaç duydukları denetim ve rehberlik hizmeti de birbirinden farklıdır (TKB, 2025). Dahası Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğunda faaliyet gösteren okul dışı kurumlarda uygulanan elli dört alanda yüzlerce farklı program uygulanmaktadır (ÖÖKGM, 2025). Bu bağlamda kurumlara ve uygulanan program türlerine göre uzmanlaşmaya gidilmesi hem rehberlik faaliyetlerinin daha etkili ve verimli geçirilmesi hem de öğretmenlerin çalıştıkları okul türü ve seviyesinden kaynaklı sorunlarının çözülmesi noktasında faydalı olacaktır. Bu sebeple, eğitim denetimi makro ölçekli (sistem düzeyinde) ve mikro ölçekli (kurumlar ve birimler düzeyinde) bir sistem olarak yapılandırılmalıdır (Erol, 2023).

Yayımlandığında eğitim sisteminde köklü bir reform vadeden MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde teftiş ile ilgili hedeflerin gerçekleşme durumlarının incelendiği mevcut çalışma gibi diğer alanlardaki hedeflerin de gerçekleşme durumları başka çalışmalarda incelenebilir. Mevcut çalışma sadece doküman analizinin kullanıldığı nitel bir çalışmadır, konuyla alakalı olarak eğitim müfettişleri ile eğitim çalışanlarının görüşlerinin de bulunduğu nicel ve/veya karma desenli çalışmalar yapılabilir. Her ne kadar 2023 Vizyonu Belgesi güncelliğini yitirmiş olsa da bünyesinde yer alan hedeflerin gerçekleşme durumlarının incelenmesi eğitim sistemimiz için gerçekçi hedeflerin belirlenmesi açısından önemlidir. Hedeflerin gerçekleşme düzeyleri ve hayata geçirilemeyen hedeflerin gerçekleşmeme sebeplerinin açığa çıkarılması hem günümüzde uygulamada bulunan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hem de ileriki dönemlerde ortaya konulacak muhtemel model ve hedefler için bir ölçüt olabilir. Bu sayede zaman ve enerji kaybının önüne geçileceği gibi daha somut ve ulaşılabilir hedefler sayesinde eğitim sistemimizde arzulanan iyileştirmeler ve geliştirmeler yapılabilir. Öte yandan eğitim denetimi ile alakalı olarak yurtdışındaki uygulamalar da titizlikle incelenerek etkili, verimli ve hızlı bir denetim mekanizması hayata geçirilmelidir. Rehberlik odaklı denetim faaliyetleri sayesinde eğitim müfettişleri salt muhakkiklik imajlarından çıkılarak eğitim sistemini iyileştirici ve kaliteyi artırıcı bir konuma kavuşturulmalıdır.

Etik Onay

Tüm etik kurallara, özellikle intihal kurallarına uyduğumu beyan ederim. Mevcut araştırma doküman analizi yöntemi ile gerçekleştirilmesinden dolayı etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Tek yazarlıdır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Hiçbir kişi veya kurum yoktur.

Çatışma Beyanı

Çıkar çatışması yoktur

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

AI kullanımı yok, ancak çeviri desteği var.

Kaynakça

- Aktay, S., Gülay, E., ve Selvi, C. (2020). 2023 Eğitim Vizyonu ve sınıf öğretmeni adayları. *Uluslararası Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-11.
- Altheide, D. (1996). Process of document analysis. D. Altheide (Edt.) *Qualitative media analysis*. Thousand Oaks: Sage Pub.
- Altınok, V., Tezel, M., ve S. Güngör, S. (2020). Okullarda denetimin gerekliliği üzerine öğretmen görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 225-253.
- Arslan, A. ve Ateş, A. (2024). Eğitimde çağdaş denetim modelleri: Sanatsal, klinik ve farklılaştırılmış denetim. *Denetim*, 30, 117-129.
- Ayanoğlu, Ç., Demir, T., ve Gür Erdoğan, D. (2021). 2023 Eğitim Vizyonunun akademik çalışmalara yansımaları: Bibliyometrik bir analiz. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 4482-4518. <https://doi.org/10.26466/opus.918815>
- Aydın, İ. (2022). *Öğretimde denetim, durum saptama değerlendirme ve geliştirme*. Pegem Akademi.
- Başar, H. (2000). *Eğitim Denetçisi*. Pegem Yayıncılık.

- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2, 8-14.
- Boncuk, A. (2020). 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde öğretmenlik mesleğine ilişkin politikaların öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Anadolu Türk Eğitim Dergisi*, 2(1), 55-73.
- Bülbül M. (2020). *Eğitimde Teftiş Sistemi ve Politikaları* (Politika Notu: 2020/13). İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı. <https://doi.org/10.26414/pn013>
- Case, P., Case, S. and Catling, S. (2000). Please show you're working: A critical assessment of the impact of OFSTED inspection on primary teachers. *British Journal of Sociology of Education*, 21(4), 605-621.
- Connelly, L. M. (2016). Trustworthiness in qualitative research. *Medsurg Nursing*, 25(6), 435-437
- Dayıoğlu Öcal, S. ve İşcan, S. (2020). Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi ve Dewey'nin Türkiye Maarifi Hakkında Raporu: Belge analizi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(5), 1505-1518.
- Department of Education (2022). *A guide to early years education inspection*. file:///C:/Users/USER/Downloads/A%20Guide%20to%20Early%20Years%20Education%20Inspection%20(EYEI)%20%E2%80%94%20Updated%20January%202025.pdf adresinden erişilmiştir.
- Demirci, Y. (2020). 2023 Eğitim Vizyonunda insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi. Yayımlanmamış yüksek lisans projesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Demirkasımoğlu, N. (2011). Türk eğitim sisteminde bir alt sistem olan denetim sisteminin seçilmiş bazı ülkelerin denetim sistemleri ile karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(23), 24-48.
- Deniz, Ü. (2022). Eğitim müfettişlerinin rollerine ilişkin kavramsal bir değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(236), 3657-3678. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.999899>
- Doğan, S. (2019). 2023 Eğitim Vizyonu Belgesine ilişkin okul yöneticileri ve öğretmen görüşleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8(2), 571-592.
- Doğan, S. ve Özkan, Ş. (2022). MEB 2023 Eğitim vizyonu belgesinin rehberlik alanı bağlamında incelenmesi. *Abi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 33-51.
- Dös, İ. ve Kayan, M. (2013). İl eğitim denetmenlerinin rehberlik görevlerinin gerçekleştirme düzeylerine ilişkin müdür yetkili öğretmenlerin görüşleri. *Kabramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 87-103.
- Duman, İ. (2021). 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi, kamu okullarına okul müdürü görevlendirme. *Kesit Akademi Dergisi*, 7 (26), 540-547.
- Ergin, H., Sevim, Ş. ve Eliuz, A. (2008). Kurumsal yönetimin ögesi olarak denetim komitesinin etkinliği ve İMKB'ye kayıtlı şirketlerde bir araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 25, 1-22.
- Erol, H. M. (2023). Eğitimin denetimde yeni bir yaklaşım: Tematik denetim. *Uluslararası Eğitime Özgün Bakış Dergisi*, 1(1), 1-12
- Ertürk, A. (2020). 2023 Eğitim Vizyonu: Sorunlara çare mi? *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 321-345.
- Eryılmaz, H., ve Hamedoğlu, M. A. (2021). Examination of the 2023 Education Vision Document in terms of teachers and school administrators' views: The case of Kahramanmaraş Province. *Journal of Family Counseling and Education*, 6(1), 20-38. <https://doi.org/10.32568/jfce.885185>
- Esia-Donkoh K. and Ofosu-Dwamena E. (2014). Effects of Educational Supervision on Professional Development: Perception of Public Basic School Teachers at Winneba, Ghana. *British Journal of Education*, 2(6), 63-82.
- Eyi, T. F. (2006). *Adana ili ilköğretim müfettişlerinin araştırma görevlerini gerçekleştirmelerine ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi.
- Field, C., Greenstreet, D., Kusel, P. and Parsons, C. (1998) OFSTED inspection reports and the language of educational improvement. *Evaluation & Research in Education*, 12(3), 125-139.
- Forster, N. (1994). The analysis of company documentation. In C. Cassell and G. Symon (Ed.), *Qualitative methods in organizational research, a practical guide* (s. 147-166). SAGE publication.
- Glanz, J. (2000). Supervision for the millennium: A retrospective and prospective. *Focus On Education*, Fall, 9-15.
- Glickman, C. D. (1981). Developmental Supervision: Alternative Approaches For Helping Teachers Omprove Instruction. *Alexansria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development*.
- Gökçe, F. (1994). Eğitimde denetimin amaç ve ilkeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(10), 73-78.
- Göl, İ. (2021). Okul yöneticilerinin ders denetim sürecinin incelenmesi. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)*, II(II), 59-79.
- Görgülü, D. (2019). Eğitim örgütlerinde yerelleşme. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 2(1), 73-85.
- Güzel, S., Arslan, M. ve Aktekin, S. (2020). Supervision practices in the context of school development: Ofsted example. *Journal of National Education*. 49(226), 5-34.

- Hamarat, E. ve Arkan, A. (2018). 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde Gelecek Becerileri. *Seta Perspektif*, 222, 1-7.
- Han, B., Elçiçek, Z. (2021). Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2023 Eğitim Vizyon Belgesindeki eğitim yönetimine ilişkin değişim alanlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 22-41.
- Harari, Y. N. (2018). *21. yüzyıl için 21 ders*. İstanbul: Kolektif Kitap.
- İlğan, A. (2008). Klinik denetimden gelişimsel ve yansıtıcı denetime geçiş. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 263-282.
- Karaca, İ. ve Karaca, N. (2021). 2023 Vizyon Belgesi'nin dijitalleşme açısından incelenmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 5(1), 1-8.
- Karaca, İ., Özcan, M., ve Karaca, N. (2021). 2021 Yılında Yayınlanan MEB'e Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliğinin 2023 Eğitim Vizyonu bağlamında incelenmesi. *Alanyaşın*, 2(1), 26-32.
- Karagözoğlu, G. (1977). *İlköğretimde teftiş uygulamaları*. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karakuş, M. (2010). Çağdaş denetim yaklaşımları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 181-200.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (27. Basım) Nobel Yayınevi.
- Kel, M. A., ve Akın, U. (2021). Değişim sürecindeki eğitim denetimi: Müfettişler, okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1), 219-243.
- Kılıç, A., Aslanargun, E. ve Arseven, Z. (2013). Eğitim denetmenlerinin rehberlik, denetim, inceleme ve soruşturma görevlerine yönelik bir olgubilim araştırması. *Millî Eğitim Dergisi*, 43(197), 5-24.
- Kırnık, D. ve Altınkaynak, Y. (2022). Temel eğitim kurumlarında eğitim vizyonu hedeflerinin uygulanabilirliğine ilişkin eğitimcilerin görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 149-159.
- Korkmaz, M., ve Özdoğan, O. (2005). İlköğretim müfettişlerinin rehberlik görevlerini gerçekleştirme düzeyleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 431-443.
- Köç, A ve Ünal, O. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonuna yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 1(2), 65-79.
- Koroğlu, H. ve Oğuz, E. (2011). Eğitim müfettişlerinin rehberlik rollerine yönelik öğretmen, yönetici ve eğitim müfettişi görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 9-25.
- Kurt, T. (2006). Eğitim yönetiminde yerelleşme eğilimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 61-72.
- Kurumsal Rehberlik. (t.y.). [birsor.com](https://www.birsor.com/hizmet/kurumsal-danismanlik.html). 28.03.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Macnab, D. (2004). Hearts, minds and external supervision of schools: Direction and development. *Educational Review*, 56(1), 53-64.
- McGinn, N. and Welsh, T. (1999). *Decentralization of education: Why, when, what and how?* Paris: UNESCO.
- MEB, (2018). T. C. Millî Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi.
- MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı, (2023). *Denetim rehberleri ve denetim esasları*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği (2022, 1 Mart). Resmî Gazete (Sayı: 31765). Erişim adresi: <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220301-9.htm>
- Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği (2023, 11 Nisan). Resmî Gazete (Sayı: 32160). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/04/20230411-1.htm>
- Memduhoğlu, H. B. (2012). Öğretmen, yönetici, müfettiş ve öğretim üyelerinin görüşlerine göre Türkiye'de eğitim denetimi sorunsalı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 135-156.
- Memduhoğlu, H. B., ve Zengin, M. (2012). Çağdaş eğitim denetimi modeli olarak öğretimsel denetimin Türk eğitim sisteminde uygulanabilirliği. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1), 131-142.
- Memiş, M., Ü. (2016). Kurumsal işletme yönetiminde denetimin önemi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 8(1), 34-49.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Mogalakwe, M. (2006). The use of documentary research methods in social research. *African Sociological Review*, 10(1), 221-230.
- Morgan, D. L. (1996). *Focus groups as qualitative research* (C. 16). New York: Sage publications.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar I-II*. Cilt (5. Basım). İstanbul: Yayın Odası.
- O'Leary, Z. (2017). *The essential guide to doing your research project*. SAGE Publications Inc.
- ÖÖKGM (Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü). (2025). Alanlara Göre Programlar. <https://ookgm.meb.gov.tr/programlar.php> 23.04.2025 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Özmen, F. ve Yasan, T. (2007). Türk eğitim sisteminde denetim ve Avrupa birliği ülkeleri ile karşılaştırılması. *Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 6(1), 204-210.
- Quintelier, A., J. Vanhoof, and S. De Maeyer. (2018). Understanding the influence of teachers' cognitive and affective responses upon school inspection feedback acceptance. *Educational*

- Assessment, Evaluation and Accountability*, 30 (4), 399–431. <https://doi.org/10.1007/s11092-018-9286-4>.
- Pajak, E. (1989). *Identification of Supervisory Proficiencies Project*. Athens: College of Education, University of Georgia.
- Saldana, J. (2011). *Fundamentals of qualitative research*. Oxford University Press.
- Sandelowski, M. (1986). The problem of rigor in qualitative research. *Advances in Nursing Science*, 8(3), 27–37.
- Sergiovanni, T. J., and Starratt, R. J. (2002). *Supervision: a redefinition* (7th ed.). New York: Mc Graw Hill.
- Solak, Y., ve Karataş, S. (2020). 2023 Eğitim Vizyonu hakkında eğitim yöneticileri görüşleri. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 1-18.
- Sullivan, S. and Glanz, J. (2000). *Supervision that improves teaching: strategies and techniques*. California: Corwin Press Inc.
- Sullivan, S. and Glanz, J. (2000). Alternative approaches to supervision: Cases from the field. *The Journal of Curriculum and Supervision*, 15 (3), 212–235.
- Taş, H. (2018). 2023 Eğitim vizyonunun teftiş ve kurumsal rehberlik düzenlemesi üzerine bir değerlendirme. *Eğitime Bakış*, 44, 10-17.
- Taş, H. (2023). Türk eğitim sisteminde denetim alt sisteminin yapılanma sorunsalı ve bir model önerisi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 14(27), 169-196
- Taymaz, A. H. (1995). Teftişte karşılaşılan sorunlar ve öneriler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1),109-112.
- TKB (Teftiş Kurulu Başkanlığı).(2025). Denetim Rehberleri. <https://tkb.meb.gov.tr/www/denetim-rehberleri/icerik/291> 22.04.2025 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Topal, M. (2021). 2023 Eğitim Vizyonu Belgesiyle 11. Kalkınma Planı'nda eğitimle ilgili hedeflerin karşılaştırılarak değerlendirilmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 156-195.
- Travers, M. (2001). *Qualitative research through case studies*. SAGE Publications.
- Treslan, D. L. (2008). *Educational Supervision in a Transformed School Organisation*. Faculty of Education, Memorial University of Newfoundland, St. Jhon's.
- Yalçınkaya, M. (2002). Yeni öğretmen ve teftiş. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 153-154
- Yıldırım, M., Beycioğlu, K., Ugurlu, C. T. ve Sincar, M. (2012). Eğitim müfettişlerinin görev alanları açısından karşılaştıkları sorunlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-21.
- Yılmaz, K., Elçiçeği, B. ve Acar Ç. (2021). MEB 2023 Vizyonundaki imam hatip ortaokulları ve liseleri ile ilgili hedeflere ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 447-468.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The perpetually evolving and transforming living conditions engender alterations in the conceptualization of education. Such modifications in perspectives and methodologies pertaining to education exert a direct influence on the processes of learning and instruction. The efficacy of educational institutions is evidenced by their capacity to equip individuals and societies for future challenges. In a similar vein, effective educational management is characterized by the ability to make precise forecasts regarding future developments and to articulate a pragmatic vision. The prerequisite for success, sustainability, and the attainment of objectives for educational institutions lies in the realistic nature of this future-oriented vision. Within this framework, the 2023 Education Vision Document was promulgated by the Ministry of National Education (MoNE) in 2018. The section concerning Inspection and Institutional Guidance Services within the MoNE 2023 Education Vision Document encompasses the objective of “structuring inspection and institutional guidance services”. In this scholarly context, the vision document articulates that the domains of guidance and investigation shall be delineated, thereby fostering the creation of specialized areas of expertise; inspectors will be entrusted with the responsibilities of monitoring and reporting on the execution of educational policies, while the guidance function inherent within the inspection framework will be aligned with the school development model. This research endeavor seeks to critically analyze the Regulation on Education Inspectors promulgated by the Ministry of National Education, as well as the Regulation governing the Inspection Board of the Ministry of National Education, in relation to the objectives delineated in the Inspection and Institutional Guidance Services section of the MoNE 2023 Education Vision Document, with the intention of ascertaining the extent to which these objectives have been realized.

Methodology

The research was conducted utilizing the document analysis method, recognized as one of the qualitative research approaches. This method was chosen because the study aimed to investigate and

analyze the Ministry of National Education's Education Inspectors Regulation and the Ministry of National Education Inspection Board Regulation, in alignment with the objectives outlined in the MoNE 2023 Education Vision Document, specifically within the Inspection and Institutional Guidance Services section. Given that the document analysis method was employed, written documents served as the primary data collection tool. The data comprised the Ministry of National Education 2023 Education Vision Document, the Ministry of National Education Education Inspectors Regulation, and the Ministry of National Education Inspection Board Regulation. The relevant vision document was retrieved from the internet at (<https://baklan.meb.gov.tr/www/meb-2023-vizyon-belgesi/icerik/330>), while the aforementioned regulations were accessed via (<https://www.mevzuat.gov.tr/>). The objectives specified under the Inspection and Institutional Guidance Services heading of the MoNE 2023 Education Vision Document were compared and analyzed alongside the 53rd article in the eighth chapter, which addresses the Duties and Authorities of Education Inspectors and Assistant Education Inspectors as per the Ministry of National Education Education Inspectors Regulation; articles 63, 64, 65, 66, and 68 in the tenth chapter concerning Guidance and Inspection, Monitoring and Evaluation, Review, Investigation Activities, and Reporting; article 42 in the sixth chapter detailing the Duties, Authorities, Responsibilities, and Obligations of Inspectors and Assistant Inspectors of the MoNE Inspection Board Regulation; and articles 56, 57, 58, 59, and 61 in the seventh chapter that discusses Activities and Reporting. In this study, a comparative examination was conducted between the Inspection and Institutional Guidance Services targets in the MoNE 2023 Education Vision Document and the pertinent articles in the existing regulations. The objectives outlined in the pertinent vision document, along with the provisions in the previously mentioned regulations that delineate the roles, powers, and responsibilities of inspectors, as well as the sections that establish and clarify the activities related to guidance, inspection, monitoring, evaluation, examination, and investigation, were subjected to a comparative analysis. The commonalities and distinctions between the objectives in the vision document and the regulatory articles were identified and thoroughly examined.

Findings, Discussion and Results

The MoNE 2023 Education Vision Document has outlined four objectives under the heading of Inspection and Institutional Guidance Services. Following the public release of the 2023 Education Vision Document in 2018, the Ministry of National Education's Education Inspectors Regulation was published in the Official Gazette in 2022, and the Ministry of National Education Inspection Board Regulation was also published in the Official Gazette, coming into effect in 2023. The study, which assessed the realization of the goals set forth in the vision document in relation to the pertinent regulations, found that the first goal—aimed at distinguishing the guidance service from the research, examination, and investigation functions to establish a distinct area of expertise—was not achieved. It can be inferred that the second goal of the vision document, which involves providing guidance services to education personnel, generating and disseminating reports based on observations made by inspectors on-site and data collected through various tools, and offering services that extend beyond mere error and deficiency detection to include developmental data, was successfully realized. The third goal discussed in the study, which pertains to the structuring of guidance activities at both provincial and district levels, was only partially achieved; it was concluded that the fourth goal, which involves the establishment of specialized institutional guidance and inspection branches, remains unfulfilled. When evaluating the goals of the 2023 Education Vision Document collectively, it becomes evident that a guidance-oriented model is sought within the inspection framework. To effectively implement the continuously evolving educational approaches and to mitigate uncertainties, fostering a positive relationship between education personnel and education inspectors, and perceiving inspectors as guides, is crucial. In this regard, it would be advantageous for inspectors to delineate their guidance and investigation roles as envisioned in the document.